

Hastalıklal Heyecanlar (Reşat Önder)

Akıl sağlığı, kişinin gerek ruhi, gerekse sosyal bakımından tutum ve davranışlarının normal hudutlar içinde bulunması demektir. Normalin ne olduğu üzerinde uzun uzun münakaşa yapılabilir; ama bunun sosyal bakımdan oldukça pratik bir ölçüsü vardır. Çevresindeki insanlarla uyum içinde yaşayamayan davranışlarıyla hem kendine hem de başkalarına zararlı olduğu çoğunlukla kabul edilen kimse normal değildir.¹

Bir çok ruhbilimciler, duygusal yaşamda coşkuların hastalıklal (patolojik) olup olmadıklarını anlamak için üç ölçüt (kriter) kabul etmektedirler:

- 1.Coşkuya eşlik eden fizyolojik olaylar olağanüstü bir yeğlilik (şiddet) gösterir ve örgenlikte olağanüstü bir basınç (tazyik) görülürse,
- 2.Kendisini doğuracak yeterli nedenler bulunmadan oluşursa,
- 3.Sonuçları aşırı uzarsa. Bu üç belirtinin birlikte saptandığı coşkusal olaylar kesinlikle hastalıklaldır.²

a-Nevrozlar

Nevrozlar, hafif şiddette seyreden psikolojik rahatsızlıklardır. Üç bölümde ele alınır:

Sıkıntı Reaksiyonları: Kalp çarpması, gerginlik, mide bulanması gibi hallerde görülen bir korku halidir.

Histeri Reaksiyonları: Organik bir bozukluk olmadığı halde kol ve bacakların tutmaması gibi haller ve hiç de gerekmediği halde kahkahalarla gülmek veya ağlamak veya başkalarının dikkatini çekmek için hesaplı şekilde bayılmak gibi haller bu tür hastalarda görülür.

Fobi Reaksiyonları: Fotofobi, agorafobi, gibi. (180 çeşit vardır.) makul sebep yokken korkma durumlarıdır. Birde ısrarlı fikirler, çok tekrarlanan hareketler (stereotipi) birer nörotik davranıştır.³

3.Heyecanlar ve İlaçlar

Aşırı günahkârlık, suçluluk hezeyanları, göğüste baskı ve sıkışma duygularıyla manevi elem (deleur morale) bağımlıyı intihara kadar sürükleyebilir. Kimi insan aşırı coşkusunu ve tedirginliğini (hyperemotivite), kimi insan sinir duyarlılığını (erethisme), kimi insan da öfkelerini (colere) bastırmak için alkol ve uyuşturucu kullanılır. Ancak, bu tür maddeleri aldıkça daha çok tedirgin, duyarlı ve öfkeli olur.⁴ Tıbbın gelişmesiyle de ilaçların kullanımı da artmıştır.

¹ GÜNGÖR, Ahlak Psikolojisi, a.g.e., s. 53.

² HANÇERLİOĞLU, Ruhbilim, a.g.e., "Haz" mad.

³ ÖZBAYDAR-GÜNGÖR, a.g.e., s.89.

⁴ HANÇERLİOĞLU, Ruhbilim, a.g.e., "Haz" mad. s.178.

İlaç; kimyasal özdesi (nature) yoluyla yaşayan organizmanın yapısı veya işlevini değiştiren madde olarak tanımlanabilir. His veya algı üzerinde önemli etkiler meydana getiren ilaçlara **psikoaktif** ilaçlar (psychoactive drung) denir.⁵

a-Stimülanlar

Stimülanlar (stimulant) canlanma (to pepup), yarı uykuluk halinde uykuya karşı koyma ve letarjik (lethargic) durumdan bir “yalancı mutluluk” (high) halinde geçmede kullanılır.⁶

a.i)Kafein

Kafein psikolojik “uçma” (lift)yı sağlar. Az alındığında zararlı olduğuna dair kanıt bulunamamıştır. Alışkanlık yapar, aşırı dozda alındığında baş ağrısı yapar; alkol ve uyku ilaçları gibi depresan ve sedatiflerin etkilerine karşı faaliyetlerine karşı faaliyette bulunucu nitelikte etkisi vardır.⁷

aii) Amfetaminler

Amfetaminlerin (amphetamines) faaliyet şekli kafeininki gibidir; bunlarda otonom sisteminin sempatik bölümünü uyurarak bu sistemin fizyolojik etkilerinin ortaya çıkmasını sağlarlar. Ayrıca, öfori ve aşırı sevinçlilik (elation) içeren hislere yol açarlar ve yorgunluk (fatigue) hissini azaltırken kişinin dikkatini yoğunlaştırabilmeyi bir dereceye kadar sağlarlar... Fazla Amfetamin alan bazı kişilerde gözlenen manik (manic) ve olumsuz-sosyal (antisocial) davranışlar diyerleri için bir tehlike unsuru olabilir.⁸

b-Narkotik ve Analjezikler

Yasa dışı olarak yaygın biçimde kullanılan iki çeşit narkotik kokain (cocain) ve afyon türevleridir.⁹

b.i)Kokain

Kokain dahili olarak alındıklarında, beyin ve özellikle beyin kabuğu üzerinde uyarıcı etkileri vardır.¹⁰ Çok kısa bir “yalancı mutluluk”tan sonra çöküntü (depression) izler. Aşırı bağımlılık yapan kokain insan üzerinde tedavisi güç tahribat yapar.

b.ii)Eroin

Doğu ülkelerinde asırlardır bilinen afyon. Yakın ve uzak Doğu’da yetişen bir haşhaş türünün olgunlaşmamış meyva, kapsüllerinin çizilmesi sonucu sızan sıvının katılması ile elde edilir. Nebat özündeki aktif bileşen morfin’dir (morphine). Morfinin bir türevi olan heroin (heroin), morfine göre daha büyük bir etki gücüne sahiptir.¹¹ Eroin öfori, dalgınlık, yarı uykuluk ve düşünme

⁵ MORGAN, a.g.e, s.235

⁶ MORGAN, a.e., s.235.

⁷ MORGAN, a.e., s.236.

⁸ MORGAN, a.e., s.236.

⁹ MORGAN, a.e., s.236.

¹⁰ MORGAN, a.e., s.237.

¹¹ MORGAN, a.e., s.237.

süreçlerinde yavaşlama halini meydana getirir. Çok ciddi bağımlılık yapar. Gittikçe yüksek dozda alınmanın gereksinmesi ve pahalı oluşu bağımlılarını suçlara iter. Yalancı mutluktan sonra çeşitli fizyolojik tepkiler kişide kendini gösterir. Kısaca bedenin ve zihnin fonksiyonlarını felce uğratar.

c-Hipnotik ve Sedatifler

En yaygın biçimde kullanılan iki genel sınıf, barbituratlar (barbiturates) ve alkoldür.

c.i)Barbituratlar:

Bazı barbiturat çeşitleri uyku ilacı oluşlarından ötürü yaygın şekilde bilinmektedir. Aşırı dozda alındıklarında eroinin yaptığı olumsuzlukları yaratır. Alkol ile alındıklarında hayati tehlike yaratırlar. Hafif dozlarda dahi yarı uykululuk, gevşeme ve dilin pelteleşmesi gibi etkiler ortaya çıkarırlar.¹²

c.ii)Alkol

Alkolün etkisi altında iken kişiler aşırı şekilde konuşurlar, ani duygudurum değişiklikleri gösterirler, kendilerini frenlemede, dikkatlerini yoğunlaştırma ve hatırlamada zorluk çekerler... Yarı uykululuk, sızma ve genel bir çöküntü belirgin olarak ortaya çıkar. Barbitüratlar ve alkolün bırakılması ve bunun sonucu olarak ortaya çıkan yoksunluk belirtileri, eroinkinden çok daha tehlikelidir.¹³

d-Algıyı Çarpıtıcı (Hallusinojen) İlaçlar.

Bunlardan en etkili olanları LSD ve Marihuanadır. Algıları, çarpıtırlar, düşünceleri parçalar, karışık ve dağınık hale getirirler. Davranışları kontrolden çıkarıp bağımlıyı tehlikeli hale getirir. İntihara kadar götürür.¹⁴

¹² MORGAN, a.e., s.237.

¹³ MORGAN, a.e., s.238.

¹⁴ MORGAN, a.e., s.239-240